

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی شیراز

عارضه‌یابی صنایع تعطیل استان و ارائه

راهکارهایی جهت احیای راه اندازی مجدد

گزارش تحلیلی اقتصادی و اجتماعی

گزارش شماره ۰۲- سال ۱۳۹۷

تهیه شده در دفتر مطالعات اقتصادی و اجتماعی

کد مدرک: SCCIM-FR-009-0۰	گزارش	اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی شیراز
تاریخ: ۱۳۹۷/۰۱/۱۸		

موضوع گزارش: عارضه یابی صنایع تعطیل استان و ارائه راهکارهایی جهت احیا و راه اندازی مجدد	
تنظیم کننده: نجمه ایزدی	تاریخ ارائه گزارش: ۱۳۹۷/۰۱/۱۸
<p style="text-align: right;">۱- مقدمه</p> <p>استان فارس در بخش صنعت، مانند بخش کشاورزی، معدن و خدمات از مزیت ها و ظرفیت های فراوانی برخوردار است. فعالیت تعداد بیش از ۴۲۵۵ واحد صنعتی کوچک، متوسط و بزرگ در استان با سرمایه گذاری ۷۲۴۰۰۰ میلیارد ریال و اشتغال ۹۸۳۹۲ نفری بیانگر اهمیت جایگاه ویژه استان در صنعت کشور می باشد.^۱</p> <p>واحدهای صنعتی فعال استان در بخش های صنایع شیمیایی و پتروشیمی، صنایع غذایی و تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی، کاشی و سرامیک و چینی آلات، صنایع فلزی، ساخت و نصب تجهیزات نفت و گاز و پتروشیمی، صنایع برق و الکترونیک و مخبرات، کنترل و اتوماسیون، فناوری اطلاعات، پودر و عصاره شیرین بیان، صنایع سلولزی و نیز صنایع قالب سازی و ساخت خودرو، همواره توانمندی های منحصر به فردی را در کشور و منطقه و حتی جهان از خود ارائه داده اند.</p> <p>لکن رکود صنایع چند سالی است که بر اقتصاد ایران حاکم شده و استان فارس نیز از این قاعده مستثنی نیست. این مسئله باعث کاهش تولید و اشتغال و بروز همزمان رکود و تورم گردیده است. پس از اجرای برجام امید بر آن بود که بار دیگر چرخ های صنایع به حرکت درآیند، اما به دلیل وجود برخی مشکلات داخلی نظیر چند نرخ بودن ارز و بی توجهی بانک ها به کاهش سود سپرده و تسهیلات، سیاست های نامناسب اقتصادی و سیاسی، فرار مالیاتی و معافیت های گسترده، نتیجه مطلوبی حاصل نشد و همچنان بسیاری از صنایع تعطیل می باشند. در ادامه گزارش واحدهای تعطیل و دلایل تعطیلی آنها و راهکارهای لازم برای احیای صنایع مورد بررسی قرار می گیرد.</p> <p style="text-align: right;">۲- واحدهای تعطیل استان</p> <p>بر اساس آخرین آمار سازمان صنعت، معدن و تجارت استان فارس (دی ماه ۱۳۹۶) تعداد ۲۳۲ واحد استان تعطیل می باشد، که مهم ترین دلایل تعطیلی آنها به ترتیب کمبود نقدینگی، نداشتن بازار فروش، مشکل مدیریتی، بدهی معوق و عدم رقابت در بازار ۵ عامل اصلی ورشکستگی صنایع استان می باشد. مشکل کمبود نقدینگی به عنوان جدی ترین معضل ذکر شده و اگر برای رفع آن تصمیم صحیحی اتخاذ نگردد منجر به ایجاد بدهی معوق و حتی بحران بانکی خواهد شد. متأسفانه تصمیم سازان</p>	

^۱ اطلاعات سازمان صنعت، معدن و تجارت استان فارس

کد مدرک: SCCIM-FR-009-0۰	گزارش	اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی شیراز
تاریخ: ۱۳۹۷/۰۱/۱۸		

برای تولید اهمیت شعاری و لفظی قائل می شوند و به جای حمایت از تولیدکننده و اختصاص منابع مالی با سود پایین، با سیاست گذاری های نامناسب و غیر کارشناسانه، به رکود و ورشکستگی صنایع دامن می زنند. نداشتن بازار فروش نیز حاکی از کمبود تقاضای موثر در بازار است که این مسئله نیز از شرایط بد اقتصادی و کاهش شدید قدرت خرید مردم ناشی می گردد. البته ناگفته نماند سوء مدیریت نیز که عامل مهمی در ورشکستگی صنایع شناخته شده است که به طور عمده به تولیدکننده و صنعتگر ارتباط دارد و نشان می دهد که بسیاری از مدیران کشور به صورت سنتی عمل کرده و نیازمند آموزش های حرفه ای و پیشرفته می باشند.

همچنین طبق گزارشی که استانداری فارس در شهریور ماه ۱۳۹۶ ارائه نموده، ۴۷ واحد صنعتی استان در تملک بانک ها قرار گرفته که ۳۷ واحد فعال یا قابل احیا می باشد. بر اساس برآورد انجام شده در این گزارش، پس از احیای کلیه واحدهایی که تحت تملک بانک ها درآمده اند، برای ۱۰۰۷ نفر اشتغال ایجاد می گردد. نکته قابل توجه این که در بیشتر موارد نرخ سود بالای بانک ها عامل بروز مشکل برای واحدها بوده است. براساس مصوبه ستاد تسهیل، بانک ها موظف شدند مشکلات پیشین واحدهای تولیدی برای دریافت تسهیلات از جمله داشتن چک برگشتی، وثیقه، بدهی غیر جاری و ... را به هر طریق رفع و رجوع نمایند تا واحد بتواند تسهیلات لازم را دریافت کند اما گزارش فوق خلاف این موضوع را نشان می دهد.

در ذیل علاوه بر موارد تعیین شده توسط سازمان صنعت، معدن و تجارت استان، به مهم ترین معضلاتی که گریبان صنایع استان و کشور را گرفته است اشاره می گردد.

۳- اهم معضلات صنایع

- فرسودگی ماشین آلات، هزینه بالای تامین مالی و تحریم های بین المللی

ماشین آلات و تجهیزات بسیاری از صنایع مربوط به چند دهه گذشته بوده و بنابراین فرسوده و مستهلک می باشد. حتی برخی از صنایع به دلیل کمبود منابع مالی، مجبور به خرید ماشین آلات کار کرده هستند. علاوه بر کمبود منابع مالی، برخی از تولیدکنندگان به تکنولوژی روز دنیا دسترسی ندارند. زیرا برخی مدیران ارتباط چندانی با فناوری های موجود ندارند و ترجیح می دهند با همان تجهیزات موجود تولید نمایند و یا این که انگیزه ارتقای ماشین آلات و تکنولوژی را ندارند. برخی دیگر که خواستار این تکنولوژی ها هستند، به دلایل مالی و وجود تحریم ها توانایی دسترسی به آنها را ندارند.

گزارش

کد مدرک: SCCIM-FR-009-0۰

تاریخ: ۱۳۹۷/۰۱/۱۸

در واقع هزینه سنگین تامین مالی در کشور، جهت به روز نمودن تجهیزات و خرید مواد اولیه، عملاً قدرت رقابت تولیدکنندگان را با همتایان خارجی گرفته است. این مسئله علاوه بر این که احتمال بدهی معوق و جریمه بانکی و ورشکستگی را به دنبال دارد، با گران شدن بهای تمام شده محصولات، توانایی رقابت تولیدکننده را در بازارهای بین المللی سلب می نماید. تسهیلات بایستی اولاً با نرخ سود پایین در اختیار تولیدکنندگان قرار گیرد؛ ثانياً صنایعی از تسهیلات ارزان بهره مند گردد که رقابتی بوده و ارزش افزوده بالایی ایجاد می نمایند. البته لازم به ذکر است در دولت نهم طرح تسهیلات زود بازده به اجرا گذاشته شد که متأسفانه به دلیل عدم نظارت، این منابع به بخش مسکن سرازیر شد. این سیاست نه تنها به رونق صنایع کوچک و زود بازده کمک نکرد بلکه با افزایش شدید قیمت مسکن و کاهش تقاضا برای آن، این بخش را در رکود تورمی فرو برد.

علاوه بر تسهیلات گران قیمت، تحریم های گسترده و ناعادلانه بین المللی باعث شد که تولیدکنندگان نتوانند تکنولوژی مورد نیاز خود را وارد نمایند و یا با هزینه های بسیار بالاتر از شرایط معمول واردات صورت بگیرد. در نتیجه این مسئله نیز به رکود صنایع دامن زد.

- مشکلات مدیریتی

یکی از مهم ترین عواملی که به تعطیلی صنایع می انجامد، نبود مطالعات فنی و اقتصادی از سوی سرمایه گذاران است. علاوه بر مشکلاتی که سیاست های نادرست اقتصادی و سیاسی برای تولیدکنندگان ایجاد کرده، مدیریت صنایع نیز نیاز به عارضه یابی در نحوه مدیریت در بخش تولید و فروش و بازاریابی دارد و برای موفقیت می بایست با تحقیق و پژوهش و همگام با کشورهای پیشرفته دنیا حرکت نمود. البته لازم به ذکر است که حمایت دولت در بخش تحقیق و توسعه ضروری است و دولت می بایست تمام یا بخش عمده ای از هزینه آن را متقبل شده و این هزینه ها از مالیات معاف گردند.

- عدم دسترسی به نیروی کار ماهر

یکی از معضلات صنعت کشور، کمبود نیروی ماهر می باشد که متأسفانه به سوء مدیریت آموزشی بازمی گردد. در کشورهای پیشرفته دنیا با پیش بینی و برنامه ریزی، تعداد متخصصین آکادمیک مورد نیاز برای هر رشته تعیین می گردد و بر اساس آن پذیرش دانشگاه صورت می پذیرد. علاوه بر گذراندن دروس تئوریک، مهارت های لازم نیز برای ورود به بازار کار به آنها آموزش داده می شود. ضمن این که تحصیلات دانشگاهی و کسب مهارت های مورد نیاز، لزوماً به معنای تحصیلات دانشگاهی در مقاطع بالا نیز نمی باشد. این افراد پس از فارغ التحصیلی نیز به راحتی وارد بازار کار شده و تخصص های لازم را برای انجام وظیف محول شده دارند. متأسفانه این مسئله در ایران متفاوت است. به دلیل نبود بازار کار مناسب، دانش آموزان و دانشجویان به ادامه تحصیل تشویق می گردند و صرفاً دروس تئوریک را گذرانده و بدون هیچ گونه مهارتی فارغ التحصیل می شوند.

کد مدرک: SCCIM-FR-009-00	گزارش	اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی شیراز
تاریخ: ۱۳۹۷/۰۱/۱۸		

کسانی که بتوانند وارد بازار کار شوند نیز، در شغل مربوط از مهارت کافی برخوردار نبوده و قادر به ارائه خدمت تخصصی خاص فعالیت مورد نظر نخواهند بود. مسئولین و سیاست گذاران می بایست اولاً، با برنامه ریزی مناسب تنها برای شغل های مورد نیاز جامعه دانشجو بپذیرند و همچنین در کنار آموزش های نظری، به جنبه های عملی و آموزش مهارت های لازم نیز بپردازند.

- مالیات های ناعادلانه

تحریم های بین المللی و کاهش در آمد نفتی باعث شد که دولت برای جبران کسری بودجه خود، در آمدهای مالیاتی را افزایش دهد. این در حالی است که فرار مالیاتی و معافیت های گسترده فشار بیش از حدی به تولید کنندگان وارد کرده و به جای این که دولت پایه های مالیاتی را گسترش دهد و با قوانین سخت گیرانه از فرار مالیاتی جلوگیری نماید، با افزایش نرخ های مالیاتی موجبات جریمه های سنگین و حتی ورشکستگی صنایع را فراهم می آورد.

- اجرای نادرست سیاست هدفمندی یارانه ها، شوک ارزی، تورم و کمبود بازار فروش

در قانون هدفمندی یارانه ها مقرر شد که ۲۰ درصد از در آمد حاصل از این قانون به تولید اختصاص یابد، متأسفانه نه تنها این امر محقق نشد بلکه با افزایش مکرر قیمت حامل های انرژی باعث تعطیلی بسیاری از صنایع گردید. این مسئله طرف تقاضای اقتصاد را نیز متاثر و با ایجاد تورم لجام گسیخته و کاهش قدرت خرید مصرف کنندگان، تورم رکودی را بر کشور حاکم نمود. حتی تولید کنندگانی که توانستند از این شرایط جان سالم به در برند، به دلیل کمبود تقاضا و نداشتن بازار فروش دچار مشکل گردیدند. از سوی دیگر در سال ۱۳۹۲، نرخ ارز به شدت افزایش یافت و بنابراین تولید کنندگان نتوانستند مواد اولیه و تکنولوژی وارداتی خود را تهیه نموده و فعالیت خود را توسعه دهند و به همین دلیل در بازپرداخت تسهیلات سرمایه در گردش و غیره به مشکل برخوردند.

- ضعف دانش بازاریابی بین المللی

بازاریابی بین المللی و تبلیغات جهانی، لازمه حضور پایدار در دنیای تجارت امرو می باشد. استفاده از شیوه های صحیح بازاریابی و بازاریابی و همچنین تولید کالاهای استاندارد با برندهای معتبر، حضور در نمایشگاه های بین المللی امری است که در بیشتر شاخه های تجارت ایران مغفول مانده است. برخی از تولید کنندگان چشم انداز روشنی از بازارهای جهانی و رقابت بین المللی ندارند و صادرات انجام نمی دهند. شاید اگر بازاریابی به صورت یک ضرورت و علم آموزش داده می شد صادرات کشور وضع بهتری داشت. چنانچه تولید کننده بتواند در بازارهای جهانی حضور مداوم داشته باشد، حتی در صورت نبود بازار

کد مدرک: SCCIM-FR-009-0۰	گزارش	اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی شیراز
تاریخ: ۱۳۹۷/۰۱/۱۸		

فروش مناسب در کشور به دلیل کاهش قدرت خرید و تقاضای موثر، می تواند همچنان به تولید ادامه داده و کمتر متضرر گردد. هر چند شرایط داخلی کشور بر حضور در رقابت های بین المللی تاثیرگذار است و باعث گران شدن بهای کالای داخلی به نسبت کالاهای مشابه خارجی می گردد.

۴- جمع بندی

آنچه در این گزارش گفته شد و مورد بررسی قرار گرفت حاکی از وضعیت وخیم صنایع استان و کشور می باشد. بسیاری از این عوامل نتیجه تصمیمات نابخردانه اقتصادی و سیاسی بوده که بیشترین ضربه آن متوجه تولیدکننده و عامه مردم شده است. دولت می بایست با اختصاص تسهیلات ارزان قیمت به بخش های دارای ارزش افزوده بالا، موجب رونق این صنایع گردد. از سوی دیگر با جلوگیری از فرار مالیاتی و رفع معافیت های گسترده بخشی از هزینه های تولیدکنندگان را تقلیل دهد. همچنین با موظف نمودن خود به اجرای صحیح قانون هدفمندی یارانه ها، در کنار افزایش قیمت حامل های انرژی، باری را از دوش تولیدکننده بردارد. به علاوه با آموزش های مناسب مهارت های لازم را برای نیروی کار فراهم نموده تا هر فردی بنا به تخصص خود مشغول کار شده و بهره وری تولید بالاتر رود.

۵- منابع

- اظهارنظر کارشناسی درباره دومین بسته خروج غیرتورمی از رکود با تاکید بر بخش کشاورزی، مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی، معاونت پژوهش های زیربنایی و امور تولیدی، دفتر مطالعات زیربنایی، مهرماه ۱۳۹۳
- الگوی راهبردی حمایت از تولید؛ الزامات حمایت موثر، مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی، معاونت پژوهش های اقتصادی، دفتر مطالعات اقتصادی، آبان ماه ۱۳۹۶
- تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران؛ عملکرد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۵ و پیش بینی سال ۱۳۹۶، مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی، معاونت پژوهش های اقتصادی، دفتر مطالعات اقتصادی، شهریور ماه ۱۳۹۶
- دورنمای رشد صنعتی در اقتصاد ایران، مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی، معاونت پژوهش های زیربنایی و امور تولیدی، دفتر مطالعات انرژی، صنعت و معدن، دی ماه ۱۳۹۴
- <http://frs.mimt.gov.ir/>